

СУТНІСТЬ І ПОНЯТТЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ: ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ

Грудницька Світлана Миколаївна,
доцент, кандидат юридичних наук,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України

[Хозяйственное право. Хозяйственный процесс]

Питання про сутність і поняття правосуб'єктності зберігає свою дискусійність з початку 19 століття. У сучасних дослідженнях проблем правосуб'єктності наголошується, що поняття правосуб'єктності не отримало одноманітного визначення, і в літературі існують різні точки зору відносно поняття правосуб'єктності. Найбільш поширеною є думка, що пов'язує правосуб'єктність з категоріями правоздатності, дієздатності або правочиноздатності, деліктоздатності при відмінності поглядів на їх співвідношення. Подібні визначення отримали закріплення в ЦК України (ст.ст.80, 91,92). При цьому передбачена в ст.91 ЦК можливість мати цивільні права і обов'язки («юридична особа може мати такі ж цивільні права і обов'язки, як і фізична особа») трактується з цивілістичних позицій як здатність (а не право).

Не зважаючи на найбільшу поширеність в загальній теорії права, погляди на правосуб'єктність в ракурсі здатності набувати права і обов'язки є спірними. Фактично закріплювана в законах можливість брати участь в майнових відносинах позначає не тільки здатність, але право. Тому сформувалася тенденція пошуку поняття правосуб'єктності у сфері правоволодіння при трактуванні правоздатності як особливого суб'єктивного права – «права на право». Розроблене в господарсько-правовій літературі тлумачення господарської компетенції як господарських прав і обов'язків, якими суб'єкт господарювання володіє безпосередньо згідно з законом (наділений законом), стосовно як вертикальних, так і горизонтальних відносин отримало закріплення в ст.55 ГК України.

При визначенні сутності і поняття правосуб'єктності важливе значення має той факт, що об'єм прав і обов'язків суб'єктів господарського права має динамічний характер, який залежить від цілей і завдань їх діяльності, що визначають статусні права і обов'язки, а також від кількості і характеру господарських зв'язків, в яких перебуває суб'єкт (поточні права і обов'язки). У поточних правах і обов'язках замикається круг пізнання правосуб'єктності індивідів і колективів – приватної і публічної, в результаті аналізу суперечностей і конфліктів відкриваються потреби у вдосконаленні правового регулювання. Правові статуси суб'єктів господарювання відносно рухомі і можуть змінюватися законодавцями або засновниками залежно від потреб подолання деструктивних або, навпаки, підтримки або започаткування

конструктивних тенденцій. Зі сказаного можна зробити висновок про неприпустимість догматичного підходу, особливо в сучасному дуже динамічному житті, а навпаки, про необхідність діалектичного підходу. Динаміка суспільних відносин визначає динаміку правосуб'єктності, яка виражається в різноманітті заходів щодо збалансування влади і інтересів, що обумовлює розвиток суб'єктивних прав і обов'язків.

З урахуванням викладеного пропонується наступне визначення сутності господарської правосуб'єктності.

В сутності господарська правосуб'єктність – це функція господарських відносин, що виражає міру збалансування приватної і публічної влади і інтересів, що закріплюється в суб'єктивних правах і обов'язках.

З урахуванням цього поняття господарської правосуб'єктності може бути сформульоване таким чином:

Господарська правосуб'єктність - це абстрактна властивість суб'єкта господарського права, яке конкретизується в суб'єктивних правах і обов'язках двох видів: статусних правах і обов'язках (або компетенції) і похідних від них поточних правах і обов'язках.

e-mail: iepd@rambler.ru

30.04.2008 08:26